

VU Research Portal

De staat moet de Belgische islam niet organiseren (opinie)

Overbeeke, A.J.

published in
De Morgen
2016

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Overbeeke, A. J. (2016). De staat moet de Belgische islam niet organiseren (opinie). *De Morgen*, 2.
<http://www.demorgen.be/opinie/de-staat-moet-zijn-beperkingen-kennen-ze-moet-de-belgische-islam-niet-organiseren-bda11c7b/>

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

ADRIAAN OVERBEEKE

De staat moet de Belgische islam niet organiseren

Adriaan Overbeeke is specialist religie en staatsrecht aan de faculteit rechten van de UAntwerpen en VU Amsterdam.

De Morgen, opinie 22 januari 2016

Moslims tijdens het gebed in een moskee in Molenbeek. © BAS BOGAERTS

Een overheid moet haar beperkingen kennen. Dat voorkomt onheil, ook in de sfeer van de mensenrechten. Een terrein waar dat nog van belang is, is dat van de levensovertuiging van burgers. Hoe gedrevener de staat is in het regisseren van geloofsgroepen, hoe groter de kans dat die overheid geneigd is invulling te geven aan wat acceptabele levensbeschouwing of religie is. Daarmee overschrijdt ze een belangrijke grens en grijpt ze terug op een oud kerk-en-staatmodel, eentje waarbij religie en staat aan elkaar geklonken zijn, een regime dat nog herkenbaar is in landen met een staatsreligie zoals Griekenland.

Staatsbemoeienis is er alom, is het niet vanuit de landen van oorsprong (Turkije of Marokko) dan wel door de Belgische staat zelf

Als het om de moslimgemeenschappen en de islam in België gaat, opereert de overheid al jaren gevaarlijk dicht bij die grens. Staatsbemoeienis is er alom, is het niet vanuit landen van oorsprong (Turkije, Marokko), dan wel door de Belgische staat zelf. Of de Vlaamse overheid. In 2003 wilde de eerste voor religies verantwoordelijke Vlaamse minister, Van Grembergen (Spirit), dat de islam "sterk hiërarchisch" zou functioneren, naar voorbeeld van de katholieke kerk. Zijn opvolger Keulen (Open Vld) wenste in 2005 dat imams in het Nederlands zouden preken. Toegegeven, dat zijn wensen, geen eisen. Verregaander was het voorschrijven en regisseren van moslimverkiezingen door minister Onkelinx (PS), in 2004, met brede steun in het parlement en later zelfs afgedekt door het Grondwettelijk Hof. In december 2015 kreeg de Franse Gemeenschapsminister Marcourt (PS) een deskundigenrapport overhandigd waarin gesuggereerd wordt dat de overheid al haar invloed moet aanwenden bij het opzetten van opleidingen voor onder meer imams en godsdienstleraars. De bemoeienis met de organisatie van de islam is groot.

Het is dan niet echt meer schrikken als de minister van Justitie Geens (CD&V) anno 2016 meent dat hij van een moslimvertegenwoordiging kan vergen te "helpen de Europese islam te creëren". De overheid hierbij helpen, nota bene! Alsof het scheppen van een Europese islam een staatszaak is. Het idee om de Moslimexecutieve een nieuw KB voor te leggen waarin die organisatie opgedeeld wordt "in een Vlaamse en Franstalige afdeling" gaat ook erg ver. Maar Geens staat hier zonder meer in een langere beleidstraditie.

Die beleidstraditie laat zich echter moeilijk verzoenen met de eisen en grenzen die de Belgische grondwet en het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens stellen aan overheidsop treden. De organisatievrijheid van godsdienstige gemeenschappen heeft daar stevige juridische ankers.

De organisatierol van de overheid ligt op een ander vlak: het garanderen van pluralisme. Daaraan is een eis van neutraliteit gebonden

Het is waar, ook het Mensenrechtenhof ziet een belangrijke rol voor de overheid als "neutrale organisator van religies". Dat is vaste rechtspraak. Maar waar gaat het dan om? Dat de staat een religie organiseert? Geenszins. Het Hof maakt de staat verantwoordelijk voor het garanderen van een samenleving waarin de religieuze diversiteit, die niet uit te wissen is, vreedzaam gestalte kan krijgen, maar waarin de diepgaande verschillen tussen én binnen religies niet onder het tapijt geveegd worden. Niet in het kader van integratiebeleid, maar evenmin in het kader van de 'strijd tegen radicalisering'. De organisatierol ligt dus op een ander vlak: het garanderen van pluralisme. In die rol is de staat aan de eis van neutraliteit gebonden. Moslimburgers mogen daar ook op rekenen. Het is niets anders dan recht doen aan het wezen van het beginsel van scheiding van religie en staat. Kortom: de staat kan de Belgische islam niét organiseren.

Uitwassen, veiligheidsbedreigend extremisme? Het is er, en wellicht zelfs tot in de door overheidshandelen ontstane Executief. Laat dat echter aan de veiligheidsdiensten over. En aan het strafrecht. En ook daar geldt natuurlijk dat de staat moet handelen binnen de krijtlijnen van grondwet en mensenrechtenverdragen.